

οικογενείας Βουρδουμπᾶ, νὰ ἀποκλεισθῶσι καὶ νὰ παραστήσωσι πολεμικὸν δρᾶμα τῆς ἀντιστάσεως, ἀμυνόμενοι ὑπὲρ τῆς τιμῆς, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ κατὰ τοῦ ἀτίμου καὶ ἀπανθρώπου δεσποτισμοῦ. Μετὰ τῶν ἀποκλεισθέντων αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ μνηστήρ τῆς Χρυσῆς Πῶλος ἐκ τῆς οικογενείας Ψαρομηλίγγων εἰκοσαέτης περίπου νέος, ὠραίος καὶ ῥαδινός· καταφθάνει ὁ ἄγριος ἐνετικὸς στρατὸς καὶ ἀρχίζει τὴν προσβολὴν κατὰ τῶν ὀχυρωθέντων ἐκεῖ ἀνδρείων, ἀλλ' ἀποκρούεται ἔρρωμένως καὶ δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ κρησφύγετον τοῦτο· αὐτόθι παραμένει ἡ οικογένεια μετὰ τῶν ἡρώων τούτων ἐπὶ μῆνας δεκαεπτὰ, ἀντικρούουσα καθ' ἑκάστην τὰς προσβολὰς τῶν ἐπιδρομῶν πολιорκητῶν, ὑπερασπιζομένη ὑπὸ τῶν ἐνδιακτιμημάτων τῶν αἰγάγων καὶ τῶν ἀτραπῶν, τὰ ὅποια ἡ φύσις, φαίνεται, ἐδημιούργησεν ἐκεῖ καταφύγιον ἀνέκαθεν τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας κατὰ τῆς τυραννίας.

Οἱ ἀνδρεῖοι οὗτοι πολεμισαὶ ἐτρωδοτοῦντο ὑπὸ τῶν οἰκείων καὶ τῶν πέριξ κατοίκων διαφόρων χωρίων, ὅσον ἦτο δυνατόν, ῥιπτομένων αὐτοῖς κρύφα ἀνωθεν τροφῶν, εἴτε ἐν ὥρᾳ σκοτεινῇ νυκτός, εἴτε ἐν χρόνῳ παρωργισμένης φύσεως, ἐρχομένης ὡς σύμμαχος, ὅπως ἐκδιώξῃ ἐκεῖθεν διὰ τῆς χιόνος, διὰ τῶν καταιγίδων καὶ τῶν κεραυνῶν τοὺς φαύλους πολιорκητὰς, ἀφοῦ ἀνθρωπίνῃ δυνάμει ἄλλη δὲν ἐπῆρχετο βοηθός· ἐκεῖ διεδραματίσθη ἐπὶ δεκαεπτὰ μῆνας τὸ συγκινητικὸν δρᾶμα τῆς ἀδίκου ἐπιθέσεως μετὰ τὴν ἀμυνὰν καὶ τὴν ἐκδίκησιν, τῆς τιμῆς μετὰ τὴν ἀκολασίαν, τῆς ἐλευθερίας μετὰ τὸν δεσποτισμὸν, τοῦ ἔρωτος μετὰ τὴν πίστιν τῆς συγγενικῆς ἀφοσίωσεως, μετὰ τὴν θυσίαν πάσης ἀναπαύσεως καὶ τῆς ζωῆς αὐτῆς. Ἐκεῖ ἀπαντᾷ τὰ αἰσθητά τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδίας διετέλουν εἰς ἀκατάπαυστον ἀγῶνα ἀπηλπισμένης ἐγκαρτερήσεως καὶ γενναιότητος κατὰ πανισχύρου καὶ τρομερᾶς ἐξουσίας.

Κατὰ τὸν δέκατον ἑβδομον ὅμως μῆνα παρητήθησαν οἱ πολιорκηταὶ πάσης περαιτέρω ἐπιθέσεως παθόντες καταστροφὰς μεγάλας, καὶ διότι ἤρξατο πλέον νὰ ἐξεγείρεται ὁλόκληρος ἡ ἐπαρχία τῶν Σφακιῶν καὶ νὰ λαμβάνῃ αὕτη μέρος ἐνεργητικώτερον ὑπὲρ τῆς οικογενείας καὶ τῶν ἄλλων τῶν μετασχόντων τῆς τύχης αὐτῆς εἰς τὸν τοιοῦτον ἀγῶνα ὡς ἐκ τοῦ μεγάλου κλάδου τῶν συγγενῶν, οὗς ἡ οικογένεια αὕτη εἶχεν εἰς ἕκαστον χωρίον τῆς ἐπαρχίας· ἡ οικογένεια ἐξέρχεται τότε τῆς Σφακιᾶς μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς πολιορκίας, ἐξαπλοῦται πέριξ τῶν χωρίων ἐκεῖ, μένει ὅμως ἱκανὰ ἔτη προφυλαττομένη πάντοτε πλησίον τοῦ ἀσύλου καὶ μετὰ τὴν ἀνάκλησιν ἢ τὸν θάνατον τοῦ Δουκὸς Γραδενίγου ἡ οικογένεια Βουρδουμπᾶ ἐπανερχεται εἰς Πράσιον· ἡ δὲ κόρη Χρυσῆ, τῆς ὁποίας

ἡ ὠραιότης ἐξ ἑνὸς μέρους καὶ ἡ φαυλότης ἐκ τῶν Καπουλέτου ἐξ ἑτέρου, ἐγέννησαν τὰ δεινὰ ὅλα ταῦτα καὶ ἐπῆνεγκον τόσας καταστροφὰς, ἡ κόρη λέγομεν αὕτη κυριευθεῖσα ὑπὸ δεινῆς μελαγχολίας, βλέπουσα καθ' ἑκάστην τὴν δεινὴν τραγωδίαν τοῦ θανάτου, τῶν στερήσεων, τῆς ταλαιπωρίας ἐν γένει καὶ συλλογιζομένη αὐτὴν ὡς ἀφορμὴν ὄλων αὐτῶν, μοιραίως καὶ εἰς βλαβὴν παραφορσύνῃς περιελθοῦσα, ἀπέθανεν ὑπὸ μαρasmus ἐνεκεν ἀσιτίας. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἀγῶνος, λέγουσιν, ἔφερεν αὕτη βαθέως κάλυμμα μαῦρον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ περιέπασσεν ἢ ἤλειφε πάντοτε τὸ ὠραῖον πρόσωπόν της μετὰ ἄλευρον ἢ ζύμην ἄρτου, ἵνα κρατῇ αὐτὸ ὑπὸ παραμόρφωσιν, ἦτοι ἐν ἀσχημίᾳ, φοβουμένη καὶ πάλιν, ὡς ἔλεγε, τὴν εἰσβολὴν Καπουλέτου τινός· ἡ Χρυσῆ, διηγοῦνται, μόλις ἐπέζησε νὰ ἴδῃ ἀρθεῖσαν τὴν πολιορκίαν, ὅτε καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς εὗρεν ἀμέσως τὸν θάνατον ἐκ τῆς λύπης της μετὰ τὴν τελευταίαν τῆς κόρης. Ἡ Χρυσῆ ἐτάφη εἰς ἐκκλησιδίον ἐκεῖ, καὶ ἔκτοτε ἔμεινε τὸ ὄνομα τῆς Χρυσῆς τὸ μνημα κατὰ τὸν χρόνον ὅλον αὐτὸν τῆς πολιορκίας· ἡ Χρυσῆ ἐκέντα, ὡς λέγει ἡ παράδοσις, τὰς πολεμικὰς σκηναὺς αὐτὰς· εἶχεν ἀπεικονίσῃ ὅλους τοὺς ἀνδρεῖους πολεμιστὰς καὶ ἰδίως τὰ κατωρθώματα τοῦ ἀδελφοῦ της Ρούσου καὶ τοῦ μνηστήρος της· ὁ δὲ μνηστήρ Πῶλος καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς πολιορκίας καὶ τὸν θάνατον τῆς μνηστῆς του, δὲν ἀπεμακρύνθη τῆς θέσεως ἐκείνης, ἀλλὰ μονήρη καὶ ἐρημίτου βίον προτιμήσας νὰ διαγῇ ἐβρῆναι πάντοτε διὰ τῆς φθιμῆς του ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς μνηστῆς του, δίδων διέξοδον εἰς τὰ τοιαῦτα λυπηρὰ αἰσθημάτων του· καὶ ὡς ἀναπαυτήριον ἐξελέξατο τὴν σκιὰν μιᾶς Σφενδάμου τὸν τάφον ἐκείνης ἀντικρυσύσης, καὶ ἐκεῖ κατέλυσε καὶ οὗτος νεώτατος τὸν πλήρη πικρίας βίον του, δοθέντος τοῦ ὀνόματός του εἰς τὸ συνθηρνοῦν ἐκεῖνο δένδρον ἢ Σφένδαμος τοῦ Πῶλου.

Περὶ

## ΦΙΛΟΦΡΟΝΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΘΙΜΟΤΥΠΙΑΣ

Ἐν τοῖς συναγελαστικοῖς ζώοις ἢ ἐκ ζωηρῶν συναισθημάτων προσερχομένη νευρική κλόνησις ἀντανάκλαται συχνάκις καὶ εἰς τὸ περιφερικὸν σύστημα τῶν νεύρων καὶ προκαλεῖ ἀκουσίας κινήσεις διαφόρους ἐν τοῖς διαφόροις γένεσι τῶν ζώων. Ὁ ἵππος ἀνησυγῶν ὀρθοῖ τὰ ὦτα, ὁ κύων σείει τὴν οὐρὰν εἰς ἐνδειξιν χαρᾶς καὶ πρὸς ἐκδήλωσιν ὁμοίου συναισθήματος, ἢ γάτα κυρτοῖ τὴν ῥάχιν καὶ μιμουρίζει.

Αἱ τρυγόνες ἐκδηλοῦσι τὸν ἔρωτά των διὰ φιλημάτων ἀληθινῶν. Ἐπίσης καὶ ὁ κύων τρέφεται

πον τινὰ φιλεῖ τὴν χεῖρα τοῦ κυρίου του, λεί-  
πων αὐτὴν εἰς ἐκδήλωσιν ἀγάπης· τοῦναντίον  
δὲ ὁσάκις φοβεῖται τὸν αὐτὸν κύριόν του κλί-  
νει τὴν κεφαλὴν καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἔρπει ἢ ἀνακλι-  
νεται ὑπτίως.

Ὁ ἄνθρωπος, ὡν τὸ ἀνώτατον τῶν ἐπιγείων  
ζῶων καὶ οὐδὲν πλεόν, ἐκφράζει ὡς ταῦτα τὰ  
αἰσθηματά του δι' ἀντανakλαστικῆς μιμικῆς,  
τόσφ μᾶλλον περιέργου καὶ διδασκτικῆς ὅσφ ὀ-  
λιγώτερον εἶναι πεπολιτισμένος, ἥτοι ὅσφ ὀλι-  
γώτερον δύναται νὰ δεσπάζῃ ἑαυτοῦ. Τινὲς δὲ  
τῶν ἐκφραστικῶν κινήσεων τῶν ἀρχετύπων ἀν-  
θρώπων παρέμειναν ὡς συμβολικαὶ ἐκδηλώσεις  
τούτου ἡ ἐκείνου τοῦ συναισθηματος. Ἡ πρη-  
νιδὸν προσκύνησις, ἡ ἐν χρήσει ἐν τισι δεσπο-  
τικαῖς μοναρχίαις τῆς ἀνατολῆς, οἷον ἐν Σιάμ,  
ἐστὶ προδήλως ἀνάλογος τῇ ἐρπυστικῇ κινήσει  
τοῦ πεφοβημένου κυνός. Ὁ ἀσπασμὸς τῶν πο-  
δῶν καὶ αὐτὸς ὁ τῶν χειρῶν ὁμοιάζει τὰ μάλι-  
στα τῇ πράξει τοῦ κυνός, λείχοντος τοὺς πό-  
δας ἢ τὰς χεῖρας τοῦ κυρίου του. Ἀλλὰ καθ'  
ὅσον ὁ ἄνθρωπος προσκτᾶται τὴν συναίσθησιν  
τῆς ἰδίας ἀξιοπρεπειᾶς καὶ τῆς ἰδίας ἐλευθε-  
ρίας, καὶ οἱ μιμικοὶ τύποι καθίστανται ἥττον  
δουλικοί, ἥττον κτηνώδεις. Ὁ ἄνθρωπος δὲν  
εἶναι πλεόν, ὡς ἐν Σιάμ, «τὸ ζῶον τοῦ βασι-  
λέως»· ἀποσέργει τύπους ταπεινωτικότητας,  
τούτου δ' ἕνεκα τὰ πρὸς ἐκδήλωσιν σεβασμοῦ  
σχήματα ἀπλοποιοῦνται. Αἱ ἡμέτεραι ἐλαφραὶ  
προσκλίσεις τῆς κεφαλῆς εἰσὶ κατὰ σύμβασιν  
σύνοψις τῆς πάλαι προσκυνήσεως. Σχεδὸν ἀ-  
πανταχοῦ τῆς γῆς ὁ μετὰ σεβασμοῦ χαιρετι-  
σμός συνίσταται εἰς πρόσκλισιν τῆς κεφαλῆς καὶ  
εἰς ἐπίθεσιν τουλάχιστον τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἐπὶ  
τοῦ στήθους· οὕτω δ' ἡ στάσις τοῦ χαιρετίζον-  
τος ἐμφαίνει, ὅτι λαμβάνει οὗτος τὴν ἀντίθε-  
τον τῆς ἀμύνης θέσιν. Ὁμοίως τὸ ὀρέγειν τὴν  
δεξιὰν εἰς ἕτερον σημαίνει, ὅτι παραδίδεται ὁ  
ὀρέγων τὴν χεῖρα εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἄλλου.

Οἷκοθεν ἐννοεῖται ὅτι ὁ ἄνθρωπος, νόημων  
φύσει ὢν, ἐποίκιλε πολλαχῶς τὴν κωμωδίαν  
τῶν τύπων τοῦ χαιρετισμοῦ· προστεθείσθω δὲ  
καὶ τοῦτο, ὅτι αἱ ἐκφραστικαὶ κινήσεις ποικίλ-  
λουσι κατὰ τὰς διαφόρους χώρας καὶ τὰ διά-  
φορα γένη ἀνθρώπων. Τὸ φίλημα, ὅπερ οἱ Εὐ-  
ρωπαϊκοὶ θεωροῦσιν ὡς τὸ φυσικώτατον καὶ τρυ-  
φερώτατον δειγμα ἀγάπης, εἶναι ἄγνωστον τοῖς  
Αὐστραλοῖς, τοῖς Παπούαις, τοῖς Ἑσκιμώοις,  
τοῖς Φουεγίοις, τοῖς δυτικοῖς Ἀφρικανοῖς, τοῖς  
Λάπωσι καὶ τοῖς πλείστοις τῶν Πολυνησίων·  
λέγομεν δὲ τοῖς πλείστοις, διότι ὁ Κούκ ἀνα-  
φέρει, ὅτι οἱ τῆς Τόγκας ἰθαγενεῖς ἡσπάζοντο  
τὰς χεῖρας αὐτοῦ. Ἀλλ' ἀπανταχοῦ σχεδὸν τῆς  
Πολυνησίας τὸν φιλικὸν ἀσπασμὸν ἀντικαθί-  
στησι τύπος τις πολὺπλοκος, συνιστάμενος πρὸ  
πάντων εἰς τὴν προστριβὴν τῆς ῥινὸς τοῦ δεξι-  
ομένου μετὰ τῆς ῥινὸς τοῦ φίλου του. Ἐν Μα-

λαισίᾳ καὶ ἐν Σινικῇ ἐστὶ συνήθης ὁ αὐτὸς πε-  
ρίπου χαιρετισμός, ἀλλ' ἐκεῖ οἱ χαιρετίζοντες  
ἀναπνέουσι τῇ ῥινί, ὥσει εἰσπνέοντες τὴν εὐοσ-  
μίαν ἐκείνου, ὃν ἀγαπῶσιν ἢ προσποιοῦνται ὅτι  
ἀγαπῶσιν. Ἐν τῇ περιστάσει δὲ ταύτῃ ἐστὶ κα-  
ταφανὴς ἡ ζωώδης μιμικῇ.

Αἱ ἐξηγηνισμένοι συνήθειαι, οἰκιδήποτε ἄν  
ᾧσιν, ἅμα γινόμεναι ἀσπασταί, τελειοποιοῦν-  
ται ἐπ' ἄπειρον· καθίστανται δὲ ποικιλώταται  
καὶ πολυπλοκώταται, καὶ πολλὰ ἐξ αὐτῶν με-  
ταποιοῦνται εἰς ἀκραίφινεις ἀνθρωπεύους συνη-  
θείας διαφόρους, ἀνάλογως τοῦ βαθμοῦ καὶ τοῦ  
εἶδους τοῦ πολιτισμοῦ.

Ὁ διὰ τῆς ἀποκαλύψεως τῆς κεφαλῆς χαι-  
ρετισμός ἐμφαίνει ἱκανῶς προωδευμένην κοινῶ-  
νικὴν κατάστασιν, διότι ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ἐπι-  
νοήσει τῶν ἐνδυμάτων τελευταίαν πασῶν ἐκά-  
λυψε τὴν κεφαλὴν. Ἡ ἐπαφή δὲ τούτου ἡ ἐ-  
κείνου τοῦ μέλους τοῦ σώματος τοῦ ἄλλου ὑπο-  
ἐμφαίνει ἐνίοτε εὐχαριστίαν ἢ ἀποδοχὴν ὑπο-  
χρεώσεως. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Τόγκας ἔφε-  
ρον εἰς τὴν κεφαλὴν πᾶν τὸ διδόμενον αὐτοῖς  
ἡ πᾶν τὸ δι' ἀνταλλαγῆς προσκτώμενον. Ὅθεν  
ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιστάσει τὸ τοιοῦτο  
σχῆμα ἐσήμαινεν ἀποδοχὴν ἐμπορικῆς συμφω-  
νίας.

Ἐν ταῖς χώραις, ἐν αἷς ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου  
τίθεται ἐν μοίρᾳ Καρός, τὸ προσπορεύεσθαι εἶναι  
ἐνδειξις ἀβρότητος πρὸς τοὺς ἄλλους. Τοιοῦτον  
ἔθιμον ἐπικρατεῖ λόγου χάριν ἐν Νέᾳ Καληδο-  
νίᾳ. Ὁμοίως ἐν Μαλαισίᾳ ἡ εὐγένεια ἀπαιτεῖ,  
ἵνα εἰς ἐνδειξιν σεβασμοῦ στρέφωσι πρὸς τοὺς  
ἄλλους τὰ νῶτα, βλέποντες πρὸς τὰ κάτω καὶ  
ἔχωσι κεκαλυμμένην τὴν κεφαλὴν· ἡ ἔννοια δὲ  
τοῦ τύπου τούτου εἶνε πρόδηλος. Ἐν Ταταρίᾳ  
δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Γουλιέλμου Ρουβρι-  
κί, ἂν τις ἡγγίζε τὰ σχοινία σκηνῆς διέπρατ-  
τεν ὕβριν πρὸς τὸν ἐν αὐτῇ ἐνοικοῦντα· καὶ  
τοῦτο διότι ἡ πλευρὰ τῆς σκηνῆς, ἐπειδὴ δὲν  
προφυλάσσει ὡς οἱ τοῖχοι τῶν οἰκιῶν ἀπὸ τῶν  
ἐχθρῶν ἢ τῶν ἀδιακρίτων, δέον νάσφαλιζέται  
διὰ τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ.

Ἐν πολλαῖς δὲ χώραις οἱ ἄνθρωποι δὲν περι-  
ωρίσθησαν εἰς τὰ σχήματα μόνον, ἀλλὰ παρε-  
δέχθησαν σύμβολα εἰρήνης, ἰσοδυναμοῦντα πρὸς  
ῥητὴν ὑπόσχεσιν. Ὡς πρὸς τοῦτο δὲ εἶναι περί-  
εργος ἡ σύμπτωσις τῶν συνηθειῶν ἐθνῶν δια-  
φορώτατων ἀλλήλοις. Οὕτω τὰ λευκὰ ὑφά-  
σματα καὶ οἱ χλοεροὶ κλάδοι ὑποδηλοῦσιν εἰ-  
ρηνικὰς διαθέσεις οὐ μόνον ἐν Εὐρώπῃ, ἀλλὰ  
καὶ ἐν Πολυνησίᾳ.

Ἐν Νουκαίβᾳ ἡ τῶν τρόπων εὐγένεια ἐχώ-  
ρει ἐνίοτε ἐμπράκτως μέχρι τοῦ σημείου, εἰς  
ὃ κατ' ἐπίφασιν χωροῦσιν οἱ τύποι πεπολιτισμέ-  
νων κοινωνιῶν. Ὁ ξενίζων συνεπαυτίζετο μετὰ  
τοῦ ξένου καὶ ἡ ἀπεριόριστος αὐτῇ οἰκειότης  
ἐξεδηλοῦτο συμβολικῶς δι' ἀνταλλαγῆς τῶν ὁ-

νομάτων. Ἀμα δὲ γενομένης τῆς φιλικῆς ταύτης ἀνταλλαγῆς, ὁ ξένος ὑποκαθίστη ἐν πᾶσι τὸν φίλον του, διατίθεις κατὰ βούλησιν τὸν τε οἶκον καὶ τὴν γυναῖκα ἐκείνου.

Εἰς τὰς μιμικὰς συνθεῖας τῆς εὐγενείας τῶν τρόπων ἑνωρὶς προσετέθησαν καὶ τυπικαὶ φράσεις. Ἐν ταύταις δὲ ἀποτυπῶνται ἡ ἰδιοφυΐα ἢ ἡ ἰδιοτροπία ἐκάστου λαοῦ. Οἱ ἥκιστα πεπολιτισμένοι, ὡς οἱ Νεοκαληδόνιοι, περιορίζονται εἰς κινήσεις, ἀνευ φράσεων. Καὶ οὗτοι, ὡς καὶ ἄλλοι νησιῶται τοῦ Εἰρηνηικοῦ καὶ πολλοὶ τῶν ἀγρίων λαῶν, ἰδίᾳ οἱ Καλμουκοὶ, στεροῦνται λέξεως σημαίνουσας τὸ εὐχαριστῶ. Ἄλλ' οἱ πλεῖστοι τῶν καὶ πῶς πεπολιτισμένων λαῶν ἔχουσι τυπικὰς καθιερωμένας φράσεις. Τοιαῦται ἀπαντῶσιν ἐν χρήσει καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς στέππαις τῆς βορείου Ἀσίας. Οἱ καλῶς ἀνατεθραμμένοι Κιργίζιοι συναντῶντές τινα ὀφείλουσι νὰ ἐρωτήσωσι: «Τίνες οἱ ἐπὶ πρόγονοί σου;» εἶναι οὗτος ὁ γενεαλογικὸς χαιρετισμός. Οἱ Μογγόλοι Καλμουκοὶ βλέποντες ἐπιφανῆ ξένον κλίγουσι γόνυ, ἐπιφωνοῦντες: «Ἀγάπη! εἰρήνη!» εἰτα δ' ἐρωτῶσι τὸν ξένον, πῶς φαίνεται αὐτῷ τὰ νερὰ τῆς Μογγολίας. Ἡ τυπικὴ τῶν Σινῶν εὐγένεια εἶναι δικαίῳ τῷ λόγῳ πεφημισμένη ἔχουσι οὗτοι παραγγέλματα, νόμιμα κανονίζοντα πάντας τοὺς τύπους τῶν κοινωνικῶν σχεσεων διότι, κατὰ τὸν Κομφούκιον, αἱ διατυπώσεις εἰσὶ τὰ πρότυπα τῶν ἀρετῶν διατηροῦσι δὲ τοὺς τύπους ἐκείνους οἱ Σῖναι, ἀπομνημονεύουσιν καὶ ἔστιν ὅτε συμπληροῦσιν αὐτούς. Ἡ τοιαύτη δ' ὑποκατάστασις τῶν τύπων καὶ δὴ τῶν τυπικῶν μορφασμῶν εἰς τὰ γενναῖα αἰσθήματα ἀπαντῶσι κατὰ κανόνα παρὰ πᾶσι τοῖς ἠθικῶς ἐκπεπτωκόσι λαοῖς. Ἀράβες τῆς Ἰερμένης συναντῶντες ἀλλήλους ἀμιλλῶνται τίς νὰ ὑπερβῇ τὸν ἄλλον εἰς τὰς φιλοφρονήσεις: σπεύδουσι τίς νὰ πρωτοφιλήσῃ τὴν χεῖρα τοῦ ἄλλου, πάντοτε ὅμως ὁ πρεσβύτερος ὀφείλει νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὰς φιλοφρονήσας. Οἱ Πέρσαι, περὶ ὧν πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ περιηγηταὶ λέγουσιν ὅτι εἶναι πανουργοὶ, δόλιοι, ὑποκριταί, ἀνθρωπώτατοι, οἱ Πέρσαι ὑπερέχουσι πάντων τῶν λαῶν κατὰ τὴν ἀβρότητα καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς συμπεριφορᾶς. Μετὰ πολλοῦ κόπου καὶ μετὰ πολλὰς ἀμφισβητήσεις δέχεται ὁ Πέρσης νὰ προπορευθῇ ἄλλου. Τὸν δ' ἐπισκεπτόμενον αὐτὰν θεωρεῖ «δεσπότην» τὰς καπνοσύριγγας, τὸν ἵππον, τὰ ἐνδύματα λέγουσι «δῶρα τῷ δεσπότην» τὸν οἶκον μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ καὶ ἔτι πλέον τὴν ἑπαυλιν καὶ ὅλην τὴν ἐξοχὴν προσφέρουσιν αὐτῷ. Οἰκοθεν ὅμως ἐννοεῖται ὅτι σφόδρα ἀδιάκριτος θεωρεῖται ὁ ὑπολαμβάνων πραγματικὰς τὰς τοιαύτας μεγαλοπρεπεῖς προσφοράς.

Τὸ σύντομον τοῦτο ἀπάνθισμα τῶν τύπων τῆς συμπεριφορᾶς ἀρκεῖ ὅπως καταδείξῃ τὰς

κυριωτάτας φάσεις τῆς ἀβρότητας τῶν τρόπων καὶ τῶν συναφῶν ταύτη. Ὡς πᾶσαι αἱ ἀνθρωπίναι πράξεις καὶ αἱ περὶ ὧν νῦν ὁ λόγος μεταβάλλονται χαρὰ τῆς καθ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος μεταβάλλεται καὶ ἀναπτύσσεται ἠθικῶς καὶ διανοητικῶς. Ἐν ἀρχῇ δουλικὴ μίμησις τῶν κινήσεων τοῦ ζώου, εἰτα δ' ἀπλότης ἢ συντομὴ τῆς βδελυρᾶς ἐνίοτε μιμικῆς ταύτης εἰτα δὲ ἀναπλήρωσις διὰ τυπικῶν φράσεων καὶ ἐπειδὴ αἱ λέξεις οὐδεμίαν ἔχουσιν ἄξian, αἱ τυπικαὶ ἐκεῖναι φράσεις εἶναι ὑπερβολικώταται, κατ' ἀντίθετον λόγον τῆς εἰλικρινείας τοῦ λέγοντος. Ἐκ πάντων τῶν αὐλικῶν, τῶν ἀσπαζομένων τὴν πόδα τοῦ Ἐλαιγαβάλου καὶ ἄλλων αὐτοκρατόρων τῆς παρακμῆς, οὐδεὶς αὐτῶν οὐδὲ βανίδα τοῦ αἵματός του θὰ ἐθυσίαζεν ἀσμένως ὑπὲρ τοῦ κυρίου του, ὃν ἀναιδῶς ἐκολάκευε. Ἐπίσης οὐδεὶς ὑπολαμβάνει σοβαρὰν τὴν βασιλεῖον τάξιν τοῦ Βυζαντίου, ἥς λείψανα περισώζει ἡ καθ' ἡμᾶς κοινωνία.

Καθ' ὅλου δ' εἰπεῖν παρὰ τε τοῖς λαοῖς καὶ τοῖς ἰδιώταις ἢ τῶν τρόπων ἀβρότης εἶναι ὑπερβολικὴ κατ' ἀντίθετον λόγον τῆς ἠθικῆς ἀξίας. Ἡ εὐγενὴς συμπεριφορὰ ἡμῶν τῶν εὐρωπαίων, ἡ πιθηκικὴ καὶ ἀνελικρινὴς, εἶναι κατὰ μέγα μέρος κληρονομία τοῦ Βυζαντίου, προῶρισται δὲ νὰ πλοποιηθῇ μεγάλως, ἂν ὡς πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν ἀνυψωθῇ ὁ χαρακτήρ ἡμῶν, καθιστάμενος σεμνὸς καὶ εἰλικρινής.

[Ch. Letourneau].

Πλ.

## Ο ΙΣΘΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΑΜΑ

ὑπὸ Hugo Zöllner.

Κατὰ πάντα τὰ διδόμενα ἐντὸς 8—10 ἐτῶν ἡ τομὴ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ ἔσται γεγονός τετελεσμένον καὶ οὐχὶ ἀπλὴ μόνον ὑπόθεσις. Ὁ κ. Λεσσέψ θὰ δύνηται τότε νὰ ἐναδρύνηται ὅτι ἐπετέλεσε δύο γιγάντια ἔργα, πρωτεύοντα μετὰ τῶν μεγίστων ἐκτελεσθέντων τοιούτων δημοσίων, οὐ μόνον τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος, ἀλλὰ καὶ πασῶν τῶν ἐποχῶν καὶ πάντων τῶν ἐθνῶν. Οὐδὲν βεβαίως δύναται νὰ συγκριθῇ ὡς πρὸς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον ἢ σημασίᾳ τῆς σκοπούμενης διώρυχος τοῦ Παναμᾶ πρὸς τὴν συνάδελφον αὐτῆς τὴν τοῦ Σουέζ ἢ συγκοινωνία μετὰ τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἀφ' ἐνός, καὶ τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Σινικῆς, τῆς Αὐστραλίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς ἀφ' ἐτέρου εἶνε ἀναντιρρήτως μεγαλοπρεπεστέρα τῆς διὰ τῆς διώρυχος τοῦ Παναμᾶ προσιωνιζομένης. Ἡ τομὴ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ θὰ προσπελάσῃ τῷ εὐρωπαϊκῷ κόσμῳ μέρος τῆς δυτικῆς ἁκτῆς τῆς βορείου καὶ μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς, ὅλον τὸν Νότιον Ὠκεανὸν, καὶ ἐν ἡσόνι μέρει τὴν Ἰαπωνίαν, Σινικὴν καὶ Αὐστραλίαν, ἀλλὰ